

**MALIN
WÄTTRING**



MALIN WÄTTRING

Intervju: Sara Michaëlsson och Magnus Haglund
Text: Sara Michaëlsson · Fotograf: Peter Claesson

*»Örat vinner alltid över teorin.
Jag är inte intresserad av genrer,
jag är intresserad av uttryck,
att vara här och nu.«*



Malin Wättring

FÖR SAXOFONISTEN, JAZZMUSIKERN och kompositören Malin Wättring är rörelsefrihet och musikaliska samarbeten avgörande. Att tillåta sig att utforska både instrumentens och musikens mångfald. Att våga bejaka det personliga, den mänskliga kärnan, oavsett om det är musik för storband, jazzkvartett eller egna soloprojekt.

Malin Wättrings eget uttryck kan vara både lyriskt och melodiskt men också rått, pådrivande och kraftfullt. Det finns ingen motsättning mellan att ta plats och ge plats åt andra. Det handlar om att lyssna och vara lyhörd, fånga det som händer i stunden, låta musiken bli ett samtal.

2017 tilldelades Malin Wättring Sveriges Radios pris Jazzkatten som årets kompositör. Till beställningsverken hör bland annat musik för Bohuslän Big Band, vilket resulterade i den gemensamma skivan *Harvest*, utgiven 2018.

Vid sidan av huvudinstrumentet tenorsax, använder Malin Wättring sopran-, alt- och barytonsax, men även klarinett, gitarr och den egna rösten. Utöver kvartetten Malin Wättring 4 medverkar hon i flera andra samarbetsprojekt, till exempel William Soovik Grand Finale och konstellationen Danemo/Svensson/Bergström/Wättring. Mötena med andra människor i rollen som yogainstruktör och saxofonlärare är också viktiga delar av livet.

När vi ses i april har Malin Wättring 4 nyss släppt sitt tredje album *Live in Hamburg* och gjort en bejublade releasespelning på jazzklubben Nefertiti i Göteborg. Gruppen består av Malin Wättring saxofon, Naoko Sakata piano, Anna Lund trummor och Donovan von Martens kontrabas.

Vi stämmer möte i replokalen i Gamlestaden för att prata mer om Malin Wättrings egen resa in i musiken och om vad det är som gör Göteborg till en levande musikmiljö.

– Jag möter er vid spårvagnshållplatsen, säger Malin Wättring när vi avtalar tid och plats över telefon. Det kan vara litet krångligt att hitta rätt.

Studion, i närheten av Tillskärarakademin, måste lämnas under sommaren, men en ny lokal, inte långt därifrån är utlovad. Vi slår oss ner i en av sofforna i det ombonade rummet som mer känns som ett litet bohemiskt vardagsrum än en replokal. På väggarna trängs bilder, fotografier, affischer och urklipp. Fönstren med olika krukväxter släpper in ljuset från gården utanför.

– Jag kommer att sakna dagsljuset, säger Malin Wättring. Nu blir vi, som de flesta andra musiker, hänvisade till en fönsterlös källarlokal.

Har du något emot att vi både spelar in och skriver?, frågar vi, innan vi slår på mobilens röstmemofunktion.

– Absolut inte, säger Malin Wättring. Jag använder ofta mobilen för att spela in små melodifragment och snuttar, sådant jag inte vill tappa bort eller glömma. Sedan kan man gå tillbaka långt efteråt och göra upptäckter och fynd.

Om vi börjar där. När kommer melodierna till dig?

– Det är litet olika, säger Malin Wättring. Men kanske oftast i koncentrerade perioder, under residensvistelser eller liknande, när det finns obruten och ostörd tid. I de lägena kan jag behöva arbeta mig fram till dem, bygga upp, lägga till och dra ifrån. Mejsla fram.

– Men det kan också vara litet när som helst. När jag ligger i badkaret och sjunger till exempel. Jag sjunger nästan alltid fram melodierna först, det är sällan jag börjar med att ta ut dem på saxofon. Framförallt handlar det om att skapa egen tid, gå in i det där rummet och vara ensam med musiken. Det är verkstaden. Det är där allting sker.

– Jag har ett stort behov av ensamhet. Eller att vara med mig själv snarare. Det är skillnad på att vara ensam och vara själv. Ett visst mått av självvald ensamhet är nödvändig för att jag skall kunna förstå vad det är som finns där inne, vad det är som måste ut.

Vi börjar från början. Var är du uppväxt och när kommer musiken in i ditt liv?

– Jag är född i Stockholm, säger Malin Wättring. Sedan flyttade vi till Göteborg när jag var ett och året därpå till Lerum, där jag bodde fram till 20-årsåldern. Mina föräldrar är musiker. Mamma är fiollärare, Suzukipedagog. Jag började att spela fiol när jag var tre, pappå och linjal. Inte så roligt. . . Pappa jobbade som teatermusiker på Angeredsteatern och var kapellmästare där när jag växte upp. Dessutom frilansade han som musiker.

Vad spelar han?

– Han är sångare, men spelar en massa olika instrument. När han gick på musikhögskolan var det altfiol. Jag brukar säga att han inte är expert på ett instrument, men pratar språket musik. Han har alltid varit en stor inspirationskälla och förebild. Jag följde ofta med honom på olika föreställningar redan som liten. Jag älskade att vara på teatern! Det kändes som om luften var extra tjock, där fanns något väldigt kraftfullt, en tydlig energi, kanske all kreativitet som var i omlopp.

– Att jag har hört så mycket teatermusik som barn tror jag har påverkat mitt sätt att skriva. Teatermusik handlar hela tiden om att förstärka stämningar samtidigt som det är en helt genrlös musik. Det tror jag har satt spår. Vi hade en studio hemma där vi kunde leka och skapa. Vi spelade in med portastudio och hittade på egna låtar. Det fanns en synt med en massa olika ljudeffekter inspelade – en polisbil, en hund som skäller och så vidare. Det är förstås väldigt roligt när man är fem, eller elva också för den delen.

Har du syskon som också spelar?

– En lillasyster, som nu har utbildat sig till musklärare. Hon är hälften musklärare, hälften rockstjärna! Hon spelar i ett band som heter Rome is Not a Town tillsammans med tre andra tjejer.

Hur låter de?

– Det är ganska punkigt... de är jättebra! Den senaste tiden har de blivit något av ett namn inom den sfären och bland annat spelat förband till Thurston Moore.

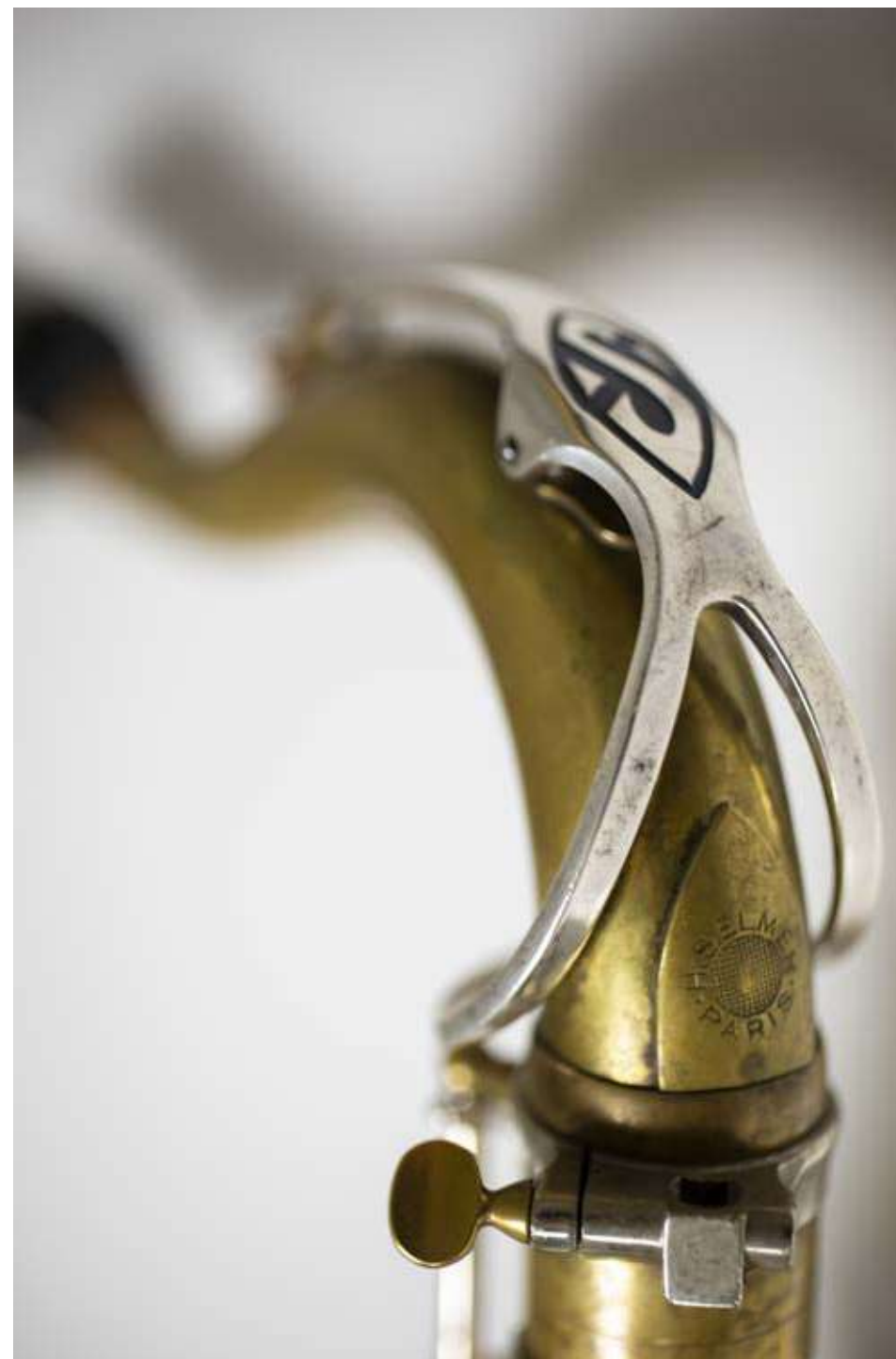
– Emma, min syster, och Kajsa som sjunger i det bandet, spelade med mig på Jazzkattengalan hösten 2018. Det var väldigt kul. Det är fint när jazzen och deras musik får mötas.

Den sortens öppenhet känns signifikativ för dig och din kvartett. Men kanske är det också något som ligger i tiden? För väldigt många unga människor i dag är genregränser oväsentliga. Man lyssnar och tar till sig på ett bredare vis än förr. Ingångarna till olika musikaliska uttryck och språk är fler.

– Ja, så är det, säger Malin Wättring. Friheten finns där och man vill ta den. De två första skivorna med kvartetten har haft en tydligare struktur och mer definierade låtar. Med den tredje har vi velat släppa tyglarna mer och jobbat mycket med att inte hamna i en box. Jag kan tycka att en hel del »fri musik« inte är särskilt fri utan fast i en form, i vissa sound. Vi har arbetat aktivt för att inte köra in i de där fällorna. Vi spelar det som händer i stunden och däri ligger förstås också en sårbarhet. Det är samtidigt där jag vill leva och verka, i den närvaron, utan skyddsnät.

När man ser er live är en av de stora behållningarna just det fantastiska samspelet, interaktionen och uppmärksamheten er emellan.

– Jag är väldigt glad över min kvartett, säger Malin Wättring. Vi har spelat tillsammans i snart åtta år. Naoko Sakata träffade jag på musikhögskolan, när hon gick i trean och jag i ettan. Målet



är att vi alla skall ligga på gränsen för vad vi klarar av. Kasta oss ut! Kommer det att rasa, kommer det att falla? Vi har både ett musikaliskt samförstånd och en stark gemenskap. Vi kan stötta och utmana varandra, beroende på vad som krävs just då.

Du har nämnt teatermusik som en viktig barndomsprägling. När blev saxofonen ditt instrument?

– Jag började inte spela saxofon förrän jag var tio, säger Malin Wättring. Jag var på en konsert där pappa sjöng Ray Charleslåtar med Bohuslän Big Band, jag tror att det var i Stenhammarsalen. Jag visste omedelbart att det var det instrumentet jag ville spela. En blixtförälskelse!

Gick du i musikskola eller tog lektioner då?

– I Lerum fanns kulturskolan som hade musikundervisning. Jag hade en jättebra första lärare. När han senare slutade började jag så småningom att ta privatlektioner. Men när jag var 14 slutade jag helt att spela. Mellan 11 och 17 års ålder var jag utsatt för sexuella övergrepp. Av förövare utanför familjen. Jag är väldigt öppen med det. Det fanns ingen plats för musiken under den perioden. Trots det sökte jag till estetiskt musikgymnasium. Det fanns egentligen inga alternativ, det var det enda jag kunde tänka mig, även om jag inte spelade aktivt då.

– Högstadiet och gymnasiet var ingen rolig tid. Jag berättade inte om övergreppen för någon förrän jag var 24 och gick på musikhögskolan.

Hur klarade du dig genom alla de här åren utan att prata med någon om vad du var utsatt för?

– Jag vet inte riktigt, säger Malin Wättring. Människor klarar förunderligt mycket. Förvånansvärt många har gått igenom liknande saker. Men jag tror verkligen att musiken räddade mig till livet. Den har varit, den är, så viktig. Det är genom musiken

som jag har hittat tillbaka till mig själv, fått en röst. Det är en trygg plats där jag kan möta andra utan rädsla. Det var också genom musiken som jag fick kontakt med något slags närvaro igen. När man blir utsatt stänger man av, kopplar bort känslorna, för att överleva.

– Det har varit en lång process. Dels att först äga det, sedan kunna berätta om det i familjen och därefter för mina vänner. Efter det pratade jag med mina lärare på musikhögskolan. De har varit fantastiska! Skolan blev en trygg, säker plats där jag steg för steg kunde återerövra mig själv. Det fanns mycket tid och mycket frihet att gå in i det där egna rummet som vi pratade om tidigare, ta reda på vad det var jag ville. Jag har mycket drivkraft och mycket kreativitet inom mig, men behöver känna mig trygg för att komma i kontakt med den. Jag är enormt tacksam över att jag blev respekterad och lyssnad på, att jag kunde låta det jag har varit med om bli en del av en även musikalisk bearbetningsprocess.

– Övergreppen tog slut när jag var 17. Jag bodde kvar i Lerum tills jag var 20, sedan flyttade jag till Skåne och gick två år på Fridhems folkhögskola. Först ett år på tjejlinsen, sedan ett år på jazzlinjen. Jag behövde lämna Lerum även rent fysiskt och det blev ett på alla vis konstruktivt uppbrott.

Fanns jazzen närvarande i ditt liv redan tidigare?

– Ja, det gjorde den, på sätt och vis, säger Malin Wättring. Jag minns att jag fick tre jazzskivor av pappa när jag fyllde 16. En med Wayne Shorter, en med Stan Getz och en med Candy Dulfer. Då gillade jag inte Wayne Shorterskivan alls. I dag är det bland det bästa jag vet. På den tiden tyckte jag mer om Stan Getz, litet softare musik, med tydligare form. På Fridhem började jag förstå att det fanns mycket mer, helt nya världar. Jag upptäckte den fria improvisationen och en massa annan musik som jag kunde



identifiera mig med. Keith Jarretts nordiska kvartett kom att betyda mycket. Vi hade ett projekt på tjejlinsen där vi spelade låtar från *Belonging* plattan. Det har satt starka spår.

Berätta om hur det var att arbeta med Bohuslän Big Band. Du fick ett uppdrag att skriva musik för storband, ett helt nytt område för dig.

– Jag tvingades verkligen att gå in i musiken på djupet. Storbandsformatet, hela den traditionen, kräver tydlighet. Det rörde sig om 45 minuter noterad musik för 17 musiker. Det blir många noter!

Den där tydligheten, kan du beskriva den litet mer?

– Det är många aspekter att ta hänsyn till samtidigt, säger Malin Wättring. Man behöver formulera artikulation och dynamik, ha en klar bild av musikens rörelser och, i alla fall i de skrivna partierna, hela tiden veta musikens riktning, vart den skall.

– Här är ett crescendo, här är ett nytt crescendo, här gör trumpeterna ett instick, här skall den här tonen vara kort, men nästa ton vara lång och så vidare. Det blir extremt detaljrikt. Det var oerhört lärorikt och roligt, men tog lång, lång tid. Egentligen använde jag samma koncept som i kvartetten, fast det var i storbandssättning. Där har vi också skrivna låtar kombinerat med friare partier. Det var intressant att undersöka den kontrasten. Den är inte så vanlig i storbandssammanhang, där formen generellt är tydligt definierad. Men Bohuslän Big Band består av fantastiska musiker som inte alls är främmande för fri improvisation. Tvärtom! Det var kul att öppna de dörrarna, att lyfta det personliga uttrycket. Att jag som kompositör skapade en språngbräda åt musikerna så att de sedan kunde hoppa och flyga! Det kräver en ömsesidig tilltro förstås, att man litar på varandra.

– Musiken är min när jag sitter och skriver den, men när jag tar med den till bandet måste jag släppa den fri. I det skrivna kanske jag fortfarande måste vara boss och tala om hur jag har

tänkt, men i solopartierna och de friare bitarna behöver jag backa och släppa. Det är också en utmaning, men en rolig utmaning!

Det är intressant det där med formell kontroll och precision. Det är inte sällan i själva begränsningen som något öppnas. Begreppet fri musik känns svårt att använda. Vad är egentligen fri musik?

– Precis, säger Malin Wättring. Det är en stor fråga. En livsfråga. Vi kommer alltid någonstans ifrån. Kan något vara helt fritt? Vi bär alla med oss referenser och präglingar. Jag brukar tänka på musik som ett språk. Att spela efter noter är som att läsa högläsning ur en bok. När du improviserar sätter du ihop ord och meningar som du vill, bestämmer själv innehållet och riktningen. När man improviserar tillsammans med andra uppstår ett samtal. Ibland vet man inte vad man skall prata om och hittar på någonting, ibland har man ett tema – precis som nu – och improviserar tillsammans över det. Ibland pratar man i mun på varandra, ibland ger man plats åt en musiker som får hålla en monolog. Det är aldrig likadant. Jag tycker att det är intressant att undersöka vad som händer när väldigt litet är bestämt på förhand, se vad som då skapas och uppstår. Min erfarenhet är att det krävs närvaro, noggrant lyssnande samt en förmåga att ge och ta plats för att det skall fungera. Är jag tydlig nog, förstår ni hur jag menar?

Ja, men du får gärna utveckla resonemanget. Det finns många olika sätt att tillägna sig ett språk på. Det är inte nödvändigtvis en linjär utveckling. Olika djup, lager och nivåer kan bli synliga genom korskopplingar, plötsliga samband som uppenbaras.

– Det är det som är det fantastiska!, säger Malin Wättring. Man kan fortsätta att utveckla, förfina och fördjupa detta språk i all oändlighet. Det tar aldrig slut. Det är kanske jazz för mig. En plattform där man kan mötas, utforska och skapa. En skola.

*Sibelius är ett noteringsprogram där jag skriver musik.
För mig är det ett effektivt sätt att testa, utveckla och
förtydliga mina idéer. Jag fascineras av notbilder.
Musiken kan vara väldigt lätt, men se svår
ut i noterna och tvärtom. Mitt syfte är att
göra musiken levande så fort som möjligt
och då krävs det att jag som skrivit
noterna har tänkt till.*



Det är oftast i musiken som insikterna först kommer till mig, de som jag sedan försöker ta med mig in i det andra livet.

Vad ligger framför dig nu, efter liveskivan med kvartetten?

– Det finns massor av saker jag vill göra, förutom yogan, undervisandet och de olika musikaliska samarbetsprojekten. Som att skriva något för symfoniorkester eller sätta ihop en Gothenburg Jazz Orchestra och skriva direkt för dem. Men det finns ett soloprojekt som ligger och puttrar sedan fem-sex år tillbaka, där jag spelar gitarr och sjunger. Det är mycket text. Det är en jätteutmaning. Jag är varken sångare eller gitarrist. Men jag har hittat ett sätt att spela som fungerar för mig, även om det kanske inte är korrekt.

Vad är det för texter?

– Mycket handlar om min bearbetningsprocess av övergreppen, säger Malin Wättring. Det känns viktigt att dela, det är många som har upplevt liknande saker. Smärtan, försoningen, kraften och kreativiteten. Jag vill göra det på ett sätt som känns bra för mig. Visa hur man kan gå vidare, hur man kan leva ett gott liv och inte bli ett offer. Släppa ilskan och frustrationen och på något vis försonas. Att fortsätta att känna sig levande, att vara människa.

– När jag blev årets kompositör på Jazzkattengalan för två år sedan ingick det att skriva ett beställningsverk för året därpå. Det var då jag sjöng och spelade saxofon med bland andra min syster. Det var ett första steg. Många blev nog förvånade och förstod inte riktigt vad det handlade om. Men det är något där som måste ut, jag får bara lyssna och följa det.

Hur låter de här sångerna?

– Ni kan få höra, säger Malin Wättring. Men då måste jag hitta en gitarr. Vi får gå upp på övervåningen där vi har alla instrument.





Vi går över gården och uppför en trappa som leder till ett stort, avlångt rum med en hel vägg av fönster. Även här finns krukväxter och sticklingar. Ampelliljor, Elefantöron och Pelargonier. I ena ändan står en vit flygel.

– Den kommer faktiskt från Stenabåtarna, säger Malin Wättring. Den stod oanvänd i ett magasin eftersom det numera är elpiano och syntar som gäller. Det är ett jättefint instrument. Nu kan Naoko spela på en Elton John-vit flygel! Slå er ner någonstans så skall jag hämta en gitarr.

Efter en del letande hittar Malin Wättring en som hon stämmer i ett öppet D-ackord.

– Jag kan inte spela vanlig gitarr, jag gör bara så att det fungerar för mig, säger Malin Wättring och börjar att sjunga »The Hardest Thing of All«. Det är både skört och starkt. Det direkta tilltalet drabbar med omedelbar kraft.

– Ni är nog de första som får höra den här låten.

Genremässigt kanske det ligger långt ifrån din övriga musik, men uttrycket känner vi igen. Den känslomässiga direktheten, det personliga och okonstlade.

– Ja, säger Malin Wättring. Det kommer från samma källa. Jag tror inte att man behöver välja, det finns många vägar att gå.

Kan du inte spela en till?

Malin Wättring tar upp gitarren igen och börjar att sjunga »The Black Dog«. Det låter inledningsvis som en avskalad root-blueslåt, med några få toner som upprepas om och om igen. Så småningom växer den i komplexitet och fler element läggs till. Malin Wättrings röst rör sig fritt, mer som ett instrument än en sångstämma.

– Det är tur att jag lever tillsammans med en ljudtekniker, säger Malin Wättring och skrattar.

– Planen är att så småningom kunna spela in och ge ut. Ge det hela en inramning och en form. Vi har redan skaffat två sångmikrofoner. Det känns viktigt att våga göra något helt annorlunda, inte låta de yttre förväntningarna låsa fast en i en roll. Det är aldrig för sent! Jag har en saxofonelev, Ulla, som är 92. Hon började spela för mig när hon var 91 och hade aldrig tidigare rört en saxofon. Hon lägger instrumentet i sin dramaten och tar spårvagnen hit. Hon är en sådan förebild.

Vad ger du henne för uppgifter?

– Vi spelar från typiska nybörjarböcker. Hon har redan kommit till nummer två, har lärt sig att läsa noter och börjat få ordning på sin ton.

Det låter helt fantastiskt!

– Ja, men för mig också, säger Malin Wättring. Att få möta en person som har levt så länge och har så mycket vilja och nyfikenhet kvar. Hon är nog den envisaste person som jag har träffat! Jag hoppas att jag också får bli sådan när jag är i 90-årsåldern. Genom musiken får jag träffa människor jag säkert aldrig skulle ha mött annars. Det är en stor gåva.

– Jag läste någonstans ett citat från min favoritmusiker Wayne Shorter. Han fortsätter att kasta sig ut i det okända tillsammans med sin nya kvartett, i stället för att leva på gamla lagrar. »I am 70 and going for the unknown.« Det känns hoppingivande.

